

**MOBIL QURILMALARDAN FOYDALANISHNING O'QUV MOTIVATSIYASIGA
TA'SIRI****Nuriddin Qahharov Sherbek o'g'li****Psixologiya fanlari****Toshkent kimyo xalqaro universiteti o'qituvchisi****Email:qahharovn91gmail.com****Tel:+998945596015****<https://doi.org/10.5281/zenodo.21868105>**

Annotatsiya: Maqolada mobil qurilmalardan foydalanishning talabalarning o'quv motivatsiyasiga ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Unda mobil texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi imkoniyatlari, mustaqil ta'lim olish, bilim olishga qiziqishni oshirish va o'quv faoliyatini individuallashtirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, mobil qurilmalardan samarali foydalanish shartlari hamda ularning nazoratsiz qo'llanilishining salbiy jihatlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotchilar qarashlari asosida mobil texnologiyalar pedagogik maqsadga muvofiq qo'llanilganda o'quv motivatsiyasini rivojlantiruvchi muhim vosita ekanligi asoslangan.

Kalit so'zlar: mobil qurilmalar, raqamli texnologiyalar, o'quv motivatsiyasi, mobil ta'lim, pedagogik texnologiyalar, raqamli kompetensiya.

Zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida mobil qurilmalar (smartfon, planshet va boshqa ko'chma elektron vositalar) talabalarning bilim olish faoliyatida muhim pedagogik vositaga aylanib bormoqda. Mobil qurilmalar nafaqat axborotga tezkor kirish imkonini beruvchi texnik vosita, balki talabaning mustaqil ta'lim olishi, o'quv jarayoniga faol jalb etilishi va o'quv motivatsiyasining shakllanishiga ta'sir qiluvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli mobil texnologiyalarning ta'limdagi imkoniyatlari va ularning motivatsion jarayonlarga ta'siri ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan.

O'zbek olimlari A.A. Abduqodirov va A.X. Pardaev o'zlarining¹ "Masofali o'qitish nazariyasi va amaliyoti" nomli ilmiy ishlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi imkoniyatlarini tahlil qilib, elektron va masofaviy ta'lim vositalaridan foydalanish talabalarning mustaqil bilim olish faoliyatini kuchaytirishini ta'kidlaydilar. Mualliflarning fikricha, zamonaviy texnologiyalar ta'lim oluvchiga kerakli bilim manbalaridan mustaqil foydalanish, o'zlashtirish jarayonini individual tarzda tashkil etish va ta'lim jarayonida faol subyekt sifatida ishtirok etish imkonini beradi.

Ushbu ilmiy yondashuv mobil qurilmalarning o'quv motivatsiyasiga ta'sirini tushuntirishda muhim ahamiyatga ega. Chunki mobil qurilmalar orqali talabalar elektron darsliklar, videomateriallar, virtual kutubxonalar, onlayn kurslar va ta'lim platformalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Natijada bilim olish jarayoni faqat auditoriya bilan cheklanib qolmay, balki istalgan vaqt va makonda davom etadigan uzluksiz faoliyatga aylanadi. Bu esa talabaning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirib, ichki motivatsiyasining rivojlanishiga yordam beradi.

¹Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Masofali o'qitish nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2009. – 145 b.

Mobil ta'limning shaxsga yo'naltirilgan xususiyati J. Traxler² tadqiqotlarida ham alohida qayd etilgan. Olim "Students and Mobile Devices in Education" nomli maqolasida mobil qurilmalar ta'lim jarayonini moslashuvchan, interaktiv va individual ehtiyojlarga mos shaklga keltirishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, mobil texnologiyalar talabalarga o'quv materiallarini mustaqil tanlash, bilimlarini takrorlash va o'zlashtirish tezligini boshqarish imkoniyatini yaratadi. Bu jarayon esa o'quv faoliyatida mustaqillik va mas'uliyat hissini kuchaytirib, motivatsion faollikni oshiradi.

Shu bilan birga, Traxler mobil qurilmalarning ta'limdagi ta'siri doimo ijobiy bo'lavermasligini ham ko'rsatadi. Mobil vositalardan nazoratsiz foydalanish, ijtimoiy tarmoqlar yoki ko'ngilochar ilovalarga haddan tashqari berilish talabaning diqqatini chalg'itishi va o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini kamaytirishi mumkin. Shuning uchun mobil texnologiyalarning samaradorligi ularning mavjudligi bilan emas, balki pedagogik maqsad asosida qanday tashkil etilishiga bog'liqdir.

Mobil qurilmalarning ta'limdagi o'rnini V.P. Bospalkoning³ pedagogik texnologiyalar haqidagi ilmiy qarashlari bilan ham bog'liqdir. Olim o'zining asarida ta'lim texnologiyalarini o'quvchining bilish faoliyatini faollashtiruvchi va ta'lim samaradorligini oshiruvchi tizim sifatida baholaydi. Uning fikricha, har qanday texnik vosita pedagogik maqsad bilan uyg'unlashgandagina ta'lim jarayonida samarali natija beradi.

Bospalkoning ushbu nazariy qarashlarini mobil qurilmalarga tatbiq etadigan bo'lsak, smartfon va planshetlar o'z-o'zidan motivatsiyani oshiruvchi vosita emas, balki to'g'ri tashkil etilgan ta'lim jarayonida samarali pedagogik instrumentga aylanadi. Masalan, mobil ilovalar orqali interaktiv topshiriqlar, testlar, elektron kurslar va amaliy mashg'ulotlarning tashkil etilishi talabalarining faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu esa o'quv jarayonining qiziqarli va samarali bo'lishiga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalarning ta'limdagi rolini chuqur o'rgangan I.V. Robert⁴ esa axborotlashtirish jarayoni ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Olimning fikricha, zamonaviy axborot texnologiyalari o'quv jarayonini individuallashtirish, mustaqil izlanish imkoniyatlarini kengaytirish va bilim olishga bo'lgan ehtiyojni shakllantirish imkonini beradi.

Robertning ilmiy yondashuvlari mobil qurilmalarning o'quv motivatsiyasiga ta'sirini izohlashda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Chunki mobil qurilmalar yordamida talaba o'ziga kerakli ma'lumotlarni mustaqil izlaydi, bilimlarini nazorat qiladi va o'quv faoliyatini shaxsiy ehtiyojlari asosida tashkil etadi. Bunday imkoniyatlar talabaning o'z ta'lim jarayoniga nisbatan mas'uliyatini oshirib, akademik faolligini kuchaytiradi.

Umuman olganda, yuqoridagi tadqiqotchilarning ilmiy qarashlari shuni ko'rsatadiki, mobil qurilmalardan foydalanish o'quv motivatsiyasiga murakkab va ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi. Bir tomondan, mobil texnologiyalar ta'lim resurslariga tezkor kirish, mustaqil bilim olish, interaktiv o'qitish va individual ta'lim imkoniyatlarini yaratish orqali talabaning o'qishga

-
1. Traxler J. Students and Mobile Devices in Education // *International Journal of Mobile and Blended Learning*. – 2010. – Vol. 2(1). – P. 1–12.
 2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика, 1989. – 192 с.
 3. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании. – Москва: Школа-Пресс, 2010. – 256 с.

bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ikkinchi tomondan esa, ulardan maqsadsiz va nazoratsiz foydalanish diqqatning pasayishi, vaqtning samarasiz sarflanishi va o'quv faoliyatiga qiziqishning kamayishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli mobil qurilmalarning o'quv motivatsiyasiga ijobiy ta'sirini ta'minlash uchun talabalarda raqamli kompetensiya, axborotdan oqilona foydalanish madaniyati va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. Demak, mobil qurilmalar zamonaviy ta'limda faqat texnik vosita emas, balki pedagogik jihatdan to'g'ri foydalanilganda talabalarning bilim olishga bo'lgan ehtiyojini kuchaytiruvchi, mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantiruvchi va o'quv motivatsiyasini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, mobil qurilmalar ta'lim jarayonida talabalarning o'quv motivatsiyasini oshirish, mustaqil bilim olish va ta'lim resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Biroq ularning ijobiy ta'siri pedagogik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan foydalanishga bog'liq. Shu sababli mobil texnologiyalardan oqilona foydalanish talabalarning faolligi va ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi..

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Masofali o'qitish nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2009. – 145 b.
2. Traxler J. Students and Mobile Devices in Education // *International Journal of Mobile and Blended Learning*. – 2010. – Vol. 2(1). – P. 1–12.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика, 1989. – 192 с.
4. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании. – Москва: Школа-Пресс, 2010. – 256 с.